

STANOWISKO
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 14 stycznia 2014 r.

**w przedmiocie projektu „Strategii systemu wymiaru sprawiedliwości
na lata 2014-2020”**

1. Krajowa Rada Sądownictwa stwierdza, że przygotowanie strategii wymiaru sprawiedliwości, jako dokumentu stanowiącego podstawę do kompleksowej realizacji zadań Państwa w zakresie poprawy funkcjonowania jednostek związanych ze stosowaniem prawa, jest działaniem potrzebnym i zasługującym na aprobatę. Uwagi przedstawione w niniejszym dokumencie mają za zadanie przedstawienie stanowiska Rady do zaproponowanych w strategii rozwiązań i struktury pojęciowej oraz wskazanie obszarów, które powinny być dodatkowo tą strategią objęte.

2. W pierwszej kolejności Rada stwierdza, że sformułowanie „system wymiaru sprawiedliwości” nawiązuje do użytej w dokumentach z lipca 2013 r. tzw. szerokiej definicji wymiaru sprawiedliwości. Pojęciem tym nie można obejmować pozasądowych organów i podmiotów ochrony prawa. Wymiar sprawiedliwości w polskiej doktrynie prawa konstytucyjnego oznacza rozstrzyganie sporów o prawo, a art. 175 Konstytucji RP wymienia enumeratywnie organy wymiaru sprawiedliwości. Niemniej zasadne jest aby obejmować strategią cały zespół elementów, na które składa się proces od zainicjowania sprawy aż po wykonanie wyroku. Tym samym grupę podmiotów do których skierowana jest strategia należy określić w taki sposób aby jej nazwa korespondowała z polską Konstytucją.

3. W projekcie nie dość wyraźnie wskazano działania, które mogą być prowadzone dla osiągnięcia zakładanych celów w warunkach z jednej strony niezależności sądów i niezawisłości sędziów, z drugiej niezależności prokuratury. Budzi zastrzeżenia stwierdzenie o „zarządzaniu systemem wymiaru sprawiedliwości”, bo nie można mówić o jednolitym zarządzaniu podmiotami, do których skierowana jest strategia, przede wszystkim ze względu na konstytucyjną zasadę niezależności sądów. Nieprawidłowe jest także sformułowanie celu: konsolidacja rozumiana jako „uzyskanie wewnętrznej spójności organizacyjnej”(strona 28). Kojarzy się to z zacieraniem odrębności organizacyjnej sądów. Lepszym określeniem byłaby „współpraca podmiotów strategii”, które to sformułowanie użyte zostało na stronie 30

dokumentu. Korespondowałoby ono z konstytucyjną zasadą współdziałania władz wynikającą z Preambuły do Konstytucji. Przejawem takiego współdziałania jest na przykład zawarte w dokumencie ujednoczenie wykorzystywanych systemów IT czy budowanie bieżących form współpracy pomiędzy organami ochrony prawa. Niepokój natomiast budzi podany przykład „konsolidacji” polegający na zmierzaniu do rozwiązania problemu przeludnienia zakładów karnych. Jediną możliwością zwiększenia stosowania kar nieizolacyjnych przez sądy jest ich odpowiednie kreowanie w przepisach karnych przez ustawodawcę, a nie władzę wykonawczą.

4. W strategii nie zrezygnowano z posługiwania się pojęciem „klient”. Co więcej, graf nie został dostosowany do skorygowanej w obecnym dokumencie terminologii. Jediną zmianą to nowy nagłówek: zamiast „poprawa wizerunku wymiaru sprawiedliwości” jest „poprawa zaufania społecznego do wymiaru sprawiedliwości”. W samym grafie jednak występuje później „poprawa wizerunku sędziego”, a także krytykowane przez Krajową Radę Sądownictwa sformułowanie „poprawa sprawności i jakości orzecznictwa”.

5. Krajowa Rada Sądownictwa krytycznie ocenia mierniki dotyczące szkoleń specjalistycznych-nieprawnych. Nie jest zrozumiałe dlaczego procentowy udział uwzględnionych tematów szkoleń proponowanych przez podmioty zewnętrzne wobec Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz procentowy udział szkoleń realizowanych w KSSiP ma przekładać się na poprawę przygotowania sędziów. Najważniejsza jest bowiem zawartość merytoryczna oferowanych kursów, a nie to czy będą oferowane w ramach KSSiP czy poza nią. Także miernik dotyczący liczby wejść na strony internetowe nie jest przekonujący, bo nie odnosi się do jakości czy przejrzystości serwisu, a jedynie świadczy o tym, że obywatele szukali tam pewnych informacji.

6. Krajowa Rada Sądownictwa podnosi konieczność objęcia strategią działań organów władzy wykonawczej, w tym przede wszystkim Ministra Sprawiedliwości, w dążeniu do przywrócenia w wymiarze sprawiedliwości instytucji asesora sądowego. Argumentację w tej kwestii Rada przedstawiała w bardzo licznych stanowiskach i opiniach. Podkreślenia wymaga, że możliwość wszechstronnego poddania ocenie pracy i przydatności do służby sędziowskiej kandydatów podniesie z pewnością zaufanie społeczne do wymiaru sprawiedliwości w ogóle, co stanowi jeden z naczelných celów strategii.

7. Krajowa Rada Sądownictwa postuluje, by przedmiotem strategii były także kwestie związane z programowym wsparciem dla sądów w dużych aglomeracjach miejskich gdzie obciążenie sędziów wynika nie tylko z większego wpływu spraw, ale także ich ciężaru gatunkowego. Problem ten łączy się ze strategią w zakresie zapewnienia sądom odpowiedniej

obsługi asystenckiej i koniecznością wypracowania mechanizmów zdecydowanego zwiększenia atrakcyjności zawodu asystenta na rynku pracy (nie tylko w wymiarze finansowym).

8. W tej kwestii Krajowa Rada Sądownictwa dostrzega także konieczność określenia w strategii zakładanej pozycji ustrojowej zawodu referendarza i asystenta sędziego. Nie służy bowiem dobrze wymiarowi sprawiedliwości obecne postrzeganie tych profesji jako etapu przejściowego do starania się o urząd sędziego. Powinny być to zawody na tyle atrakcyjne by wykonujące je osoby traktowały je jako, co do zasady, docelowy sposób zatrudnienia.

9. Krajowa Rada Sądownictwa podziela pogląd wyrażony w projekcie o konieczności prowadzenia odpowiedniej polityki medialnej realizującej postulat zrozumiałego społecznie przedstawiania działań sądów i prokuratur. Dostrzega w tym aspekcie konieczność wprowadzenia w strategii standaryzacji obsługi medialnej sądów co najmniej na poziomie apelacji.

10. Za niezbędne Rada uważa włączenie do obszaru objętego strategią pracy komorników. Wykonanie orzeczeń sądów jest bowiem niezwykle istotnym elementem oceny skuteczności funkcjonowania sądów. Nawet szybko i poprawnie rozstrzygnięta sprawa traci swój walor sprawiedliwościowy bez sprawnego wyegzekwowania zapadłego rozstrzygnięcia. Jest to o tyle istotne, że w wielu opracowaniach dotyczących skuteczności wymiaru sprawiedliwości długość procesu ocenia się od momentu wniesienia sprawy do ostatecznego wyegzekwowania wyroku.

11. Strategia powinna także wskazywać jakie działania będą podjęte w zakresie koordynacji prac pomiędzy Ministerstwem Sprawiedliwości i Ministerstwem Spraw Wewnętrznych w zakresie współdziałania policji z sądami, prokuraturami i służbą więzienną. Odpowiednia współpraca z policją może bowiem w sposób dostrzegalny poprawić sprawność orzekania jak i wykonywania orzeczonych kar.

12. Podobne zasady współpracy pomiędzy Ministerstwem Sprawiedliwości a Ministerstwem Edukacji winny być ujęte w strategii w zakresie edukacji prawnej młodych obywateli.

13. Strategia powinna nadto przedstawić plan działań w zakresie weryfikacji kognicji sądów, którą Rada ocenia jako zbyt rozbudowaną w wielu aspektach, a ponadto formułować zasady reagowania kadrowego i organizacyjnego na rosnący, co do zasady, wpływ spraw. Niezbędne jest też przedstawienie w niej sposobu rozwiązania problemu bezpłatnej pomocy prawnej i pośrednictwa prawnego, jako ważnego aspektu dostępu obywateli do sądu.

Krajowa Rada Sądownictwa podkreśla, że przydatność tego dokumentu dla przyszłego kształtowania wielopłaszczyznowej poprawy jakości i warunków pracy organów związanych

z wymiarem sprawiedliwości, jak i poprawy społecznego odbioru ich skuteczności, zależeć będzie przede wszystkim od respektowania przyjętych założeń przez każdą kolejno następującą ekipę władzy wykonawczej. Doświadczenia związane z medialnymi reakcjami na bulwersujące opinie społeczną wydarzenia wskazują bowiem, że nagłe zwroty w polityce prowadzonej odnośnie sądów i prokuratur w dłuższej perspektywie nie przynoszą zakładanych skutków. Dlatego też Krajowa Rada Sądownictwa postuluje aby wszelkie działania zmierzające do reformowania sądów i prokuratur poprzedzone były wszechstronnymi badaniami prowadzonymi przez Ministerstwo Sprawiedliwości i organizacje zewnętrzne, pozarządowe.